

KOMMUNLEDNINGSKONTOR KLK
Verksamhetsstöd och utveckling

Barnkonsekvensanalys i Täby kommun

Inledning och bakgrund

Beskriv kort vad som föranlett beslutet om barnkonsekvensanalys

Barn- och grundskolenämnden ska i mars 2026 ta ställning till ett förslag gällande att inte längre erbjuda högstadiet på Vallatorpsskolan. På Vallatorpsskolan har antalet klasser och antalet elever per klass i högstadiet minskat under flera års tid. Befolkningstillväxten har saktat ner – färre barn föds i hela landet och behovet av skolplatser är mindre.

En starkt bidragande orsak till förslaget bygger på att Vallatorpsskolan under flera års tid har haft många elever som har valt att söka sig till andra större skolor med flera parallella klasser. Det försvårar Vallatorpsskolans möjlighet att ha en budget i balans.

Förslaget innebär:

- Förändringen av högstadiet påbörjas läsåret 26/27 och inga nya elever tas emot i årskurs 7.
- Elever som ska börja årkurs 7 läsåret 26/27 bjuds in till det obligatoriska skolvalet inför läsåret 26/27.
- Elever som ska börja årkurs 8 läsåret 26/27 erbjuds direktplacering i Skarpängsskolan, med möjlighet att göra ett byte enligt kommunens rutiner. Eleverna kommer att delas upp i Skarpängsskolans befintliga klasser efter dialog med berörda elever.
- Elever som kommer att börja årkurs 9 läsåret 26/27 kommer att få gå klart sista läsåret i Vallatorpsskolan under läsåret 26/27.

Uppdragsgivare och ansvarig för kartläggning och analys

Ange vem eller vilka som beslutat om att barnkonsekvensanalysen ska göras. Ange vilka personer som deltar i arbetet. Namn och befattning.

Beslut om genomförandet: Maria Assarsson- utbildningschef

Deltagare i arbetet:

Lisen Boman- biträdande stabschef

Linda Fagerström- utvecklingsledare

Magnus Johansson- rektor, Vallatorpsrektorsområde

Syfte och aktuell frågeställning

Beskriv vad syftet och frågeställningen är med den aktuella barnkonsekvensanalysen

Syftet med barnkonsekvensanalysen är att säkerställa att kommunen har tagit hänsyn till barnkonventionen och barnets bästa i samband med att inte längre erbjuda högstadiet på Vallatorpskolan med start läsåret 26/27.

Frågeställning: Hur säkerställer Täby kommun att barns bästa tillgodoses gällande förändring av högstadiet på Vallatorpsskolan?

Aktuella artiklar, styrdokument och lagstiftning

Ange vilka rättigheter i barnkonventionen som är aktuella. Vad säger dessa?

Ange vilken lagstiftning och andra styrdokument som är aktuella. Vad säger dessa?

Barnkonventionen fastslår varje barns rättigheter och statens ansvar i 54 artiklar. Artikel 2, 3, 6 och 12 kallas för de fyra grundprinciperna. Alla övriga artiklar utgår ifrån dem.

- Artikel 2: Om alla barns lika värde och rättigheter. Ingen får diskrimineras. Barnkonventionen gäller för alla barn som befinner sig i ett land som har ratificerat den.
- Artikel 3: I alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas. Begreppet ”barnets bästa” är konventionens grundpelare. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet.
- Artikel 6: Varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Det handlar inte bara om barnets fysiska hälsa utan också om den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.
- Artikel 12: Barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör hen. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Det innebär att barn bör få uttrycka sin åsikt om var de vill gå i skolan i dialog med sina vårdnadshavare.

Kammarrätten i Stockholm har i två mål under 2022 prövat beslut om att ändra två grundskolors stadieindelning i frågan om kommunernas beslut har stridit mot barnkonventionen på grund av att de inte har fastställt vad barnets

bästa har varit. Domstolens slutsats har varit att besluten inte har varit olagliga. I kravet på att barnets bästa ska beaktas ligger att effekterna av ett beslut måste utredas och bedömas samt att beslutsprocessen måste innehålla en utvärdering av de positiva och negativa konsekvenser som beslutet kan få för det eller de barn som berörs. Men det är inte givet att det alltid går att fastslå om ett beslut är förenligt med barnets bästa eller vad barnets bästa är. Ett beslut kan innebära såväl negativa som positiva konsekvenser för ett barn. Ett beslut som rör flera barn eller barn i allmänhet kan vara positivt för några barn men negativt för andra.

Täby kommun är ansvarig för att alla elever som har skolplikt och rätt till utbildning i kommunen får en skolplacering. Placering i förskoleklass och grundskola regleras i 9 kap. 15 § (förskoleklass) och 10 kap. 30 § (grundskola) skollagen (2010:800). Skolplikt och rätt till utbildning regleras i 7 kap. skollagen.

Aktuell forskning

Redogör för aktuell forskning, om det finns sådan, inom det område som ärendet berör

Statsvetaren och skolforskaren vid Uppsala universitet Larsson Taghizadeh publicerade en rapport (2019:04, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering): Påverkar skolnedläggningar elevers skolresultat? Genom analys av nedlagda skolor med högstadielklasser i Sverige mellan 2000 och 2012 kunde Larsson Taghizadeh se effekterna av skolnedläggningar på skolkvalitet och studieresultat hos förflyttade elever och efterföljande elevkullar på svenska skolor. Resultaten i rapporten visar att nedläggningar inte haft någon effekt på studieresultat. Effekterna på förflyttade elever, vars undervisning kan ha störts av skolnedläggningen, skilde sig heller inte från effekterna på efterföljande kullar. Generalisering av effekterna bör emellertid göras med försiktighet, då hänsyn inte har tagits till bakomliggande orsaker till skolnedläggningar, den nedlagda skolans egenskaper eller till vilka skolor eleverna förflyttats eller hänvisats till. Skolnedläggningars effekter på elevers hälsa och välmående har heller inte studerats.

Mara Westling Allodi – professor i specialpedagogik Stockholms universitet lyfter fram att skolans storlek påverkar elevernas resultat, enligt forskning. Hon hänvisar bland annat till en studie från 2015 som har visat att större skolor kan ha en negativ effekt för vissa barn. Det gäller barn som har svårigheter i skolan, funktionsnedsättningar eller socioekonomiska svårigheter.

– Det är inte alla barn som drabbas. Men för just de här barnen kan det få väldigt stora konsekvenser. Och över tid kan det här kosta väldigt mycket för kommunen, om man har elever som mår dåligt eller som inte klarar grundskolan. Källa:

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/professor-skolstorlek-har-stor-paverkan-pa-barn-som-behoover-stod>

I sammanställningen över lärares professionella utveckling och lärande i kollegiala samarbeten från Skolforskningsinstitutet (2022:01) lyfts vikten av att utvecklas genom att lära av och med varandra. Det lärande som sker i kollegiala samarbeten har ofta framhållits som en nyckelfaktor för framgångsrik skolutveckling. Större enheter kan dra fördel av utökade möjligheter till olika kollegiala former för skolutveckling.

Barn som berörs

Ange vilket eller vilka barn som berörs direkt eller indirekt av åtgärden samt på vilket sätt de berörs och hur de har identifierats

Direkt berörs de barn som läsåret 25/26 går i åk 6, åk 7 och åk 8 på Vallatorpsskolan.

Indirekt berörs även de barn som önskade gå hela sin skolgång på Vallatorpsskolan och likaså barn boende i området (kommande elever). Dessa har inte identifierats men de bör finnas med i åtanke när barnkonsekvensanalysen görs.

Metod

Vilken hänsyn har tagits till barns synpunkter och på vilket sätt har synpunkterna inhämtats? Vilken information har barnen fått för att kunna yttra sig i frågan?

Rektor på Vallatorp fick i uppgift att förbereda de direkt berörda barnen i åk 6 och 7 och deras vårdnadshavare genom informationsmöte om den kommande förändringen, vilket skedde v.5.

Barnen som under läsåret 25/26 går i årskurs 7 kommer i dialog få lämna önskemål om vilka klasskamrater de önskar gå tillsammans med i Skarpängsskolan.

Att barnen inte har fått komma till tals i ett tidigare skede beror på att beslutsprocessen har varit kort på grund av att kommunen har diskuterat ett flertal olika alternativ kring hantering av det minskade elevunderlaget.

Aktuella synpunkter och erfarenheter

Vad säger barnen? Vad säger verksamheterna? Vad säger vårdnadshavare och/eller andra företrädare? Andra berörda aktörers åsikter? Finns redan beprövad erfarenhet i verksamheten?

Av erfarenhet från tidigare organisationsförändringar, vet man att information till barn och vårdnadshavare är viktigt för att förhindra oro.

Kommunen har fått in en synpunkt avseende kort varsel gällande skolvalet för årskurs 6 samt 9 frågor om hur det tekniskt går till att göra ett nytt skolval.

Positiva effekter av beslutet

Effekterna kan exempelvis handla om sådant som rör förutsättningar för barns utveckling och livsmiljö. Det kan också handla om sådant som rör den fysiska miljön, ekonomi, organisation, personal, vårdnadshavare, arbetsmiljö, utvecklings- och kvalitetsarbete

Om Vallatorpsskolans högstadiesamverksamhet fortsätter kommer resursbristerna på skolan fortsätta både kort- och långsiktigt vilket får negativa följder för barnens utbildning i verksamheten. Även andra barn kan indirekt påverkas av den sämre ekonomin för Täby kommuns skolor. I bedömningen beaktas även att det finns flera skolor i närområdet.

Förslaget innebär:

- Fler lärare som undervisar samma årskurs och stadium underlättar organisationen av tjänstefördelning och schemaläggning. Att fler lärare undervisar i samma årskurs möjliggör också ett delat ansvar kring administration som t.ex. lektionsplanering, aktiviteter och veckobrev samt underlättar samverkan för en rättssäker och likvärdig bedömning samt en likvärdig undervisning. Detta anses öka kvaliteten i elevernas undervisning.

- Genom att bytet sker nu för nuvarande åk 6 och åk 7 får de goda förutsättningar att få en längre sammanhållen högstadietid.

- Ett antal barn på Vallatorpsskolan byter redan idag till en större högstadieskola inför år 7 då de vill gå i en skola med fler elever och få möjlighet att utvecklas i en varierad och bred social miljö.

Barnen som under läsåret 25/26 går i årskurs 6 får möjlighet att delta i skolvalet inför årskurs 7 och få därmed samma förutsättningar som övriga barn i kommunen att få en plats där de önskar utifrån nuvarande skolvalsregler.

Negativa effekter av beslutet

Effekterna kan exempelvis handla om sådant som rör förutsättningar för barns utveckling och livsmiljö. Det kan också handla om sådant som rör den fysiska miljön, ekonomi, organisation, personal, vårdnadshavare, arbetsmiljö, utvecklings- och kvalitetsarbete

De barn som går sitt sista år (år 9) på Vallatorp under läsåret 26/27 får ett socialt mindre utbyte av andra elever och känslan av att högstadiet ska läggas ner.

För vissa barn ger ett mindre högstadium trygghet och vissa har valt Vallatorpsskolan utifrån det mindre sammanhanget.

Barnen behöver byta skola vilket kan innebära stress, oro och minskad trygghet. Det innebär mycket förändring för elevgruppen på kort tid. Barnen

kan uppleva stress kring de nya konstellationerna, det ökade elevantalet och förändringen i sig.

Det kan finnas en risk för att det skapas en "vi och dem"-känsla mellan eleverna i blivande åk 8 på Skarpängsskolan förutsatt att de flesta eleverna väljer att behålla sin placering på Skarpängsskolan.

För de barn och vårdnadshavare som planerade att välja Vallatorpsskolan eller fortsätta på samma skola kan förslaget innebära besvikelse.

Intressekonflikter

Finns särskilda problem eller intressekonflikter gällande införandet av förslaget? Ställs olika grupperns behov mot varandra?

Skolan har en relativt stor andel elever med behov av extra anpassningar och särskilt stöd som föranlett att man önskat en skola med ett mindre högstadium. En större skola kan innebära ökad oro och stress för dessa elever.

För de barn som önskat att börja eller gå kvar på Vallatorpsskolan kan förslaget gå emot deras primära önskan.

Kompensatoriska insatser

Ange vilka kompensatoriska insatser som planeras för att möta de negativa effekter som framkommit i kartläggningen. Insatserna ska eliminera, reducera och/eller hålla konsekvenserna under kontroll eller om det inte är möjligt, minska konsekvenserna för barnen.

Skolan arbetar med kontinuitet och sannolikt har det en positiv inverkan på de elever som får slutföra åk 9 som får slutföra sin skolgång i befintlig miljö. Skolverksamheten kommer fortfarande hålla samma kvalitet som tidigare och det finns yngre elever kvar på skolan. Rektor bör se över hur samverkan kan ske med andra högstadier i egen regi för öka socialt utbyte.

För att kompensera för den oro eller stress som vissa barn kan känna för en större skolenhet och byte av skolenhet blir det viktigt att ta in dessa barns synpunkter och arbeta aktivt för trygghet och studiero samt informera om att det går att byta till mindre högstadiesenheter i kommunen om man inte önskar gå på en stor högstadieskola. Det är betydelsefullt om skolan identifierat elever som kan känna oro för att högstadiet på Vallatorpsskolan inte längre erbjuds. I samtal med dessa barn bör det också tydliggöras att de har samma rätt till stöd och trygghet och studiero som vid den mindre enheten.

Rektorerna behöver säkerställa att det görs en ordentlig överlämning av befintliga elever på Vallatorpskolan till personal som på den nya skolan kommer att vara involverade i elevernas skolgång.

Om beslut fattas om att ej erbjuda högstadiet behöver rektor se till att barnens rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad tillgodoses. Barnen bör också få möjlighet att vara en del i förändringen och övergången till den nya skolan samt få uttrycka sina önskemål och förslag gällande kompensatoriska insatser. Till exempel kan barnen, inför skolstart, vara delaktiga i hur besök, överlämning etc ska gå till.

Befintliga elever på Vallatorpsskolan behöver fortsättningsvis förberedas genom återkommande samtal, tydlig information, regelbundna avstämningar och besök på den nya skolan. Skolan måste ha i åtanke att barn i behov av särskilt kan behöva exempelvis fler besök inför bytet än andra barn.

Utifrån de barn som har sökt sig till det mindre sammanhanget är det viktigt att vårdnadshavare får information om vilka skolor som barnen kan söka sig till och att det går att göra ett val senare under våren.

Skarpängsskolan och Vallatorpsskolan rekommenderas att samverka för en trygg övergång samt möjliggöra för att de nya elevgrupperna arbetas ihop och få förutsättningar för en fortsatt fin sammanhållning.

Det har även identifierats risk för att både vårdnadshavare och barn som önskat Vallatorpsskolan kan bli besvikna och oroliga av förslaget, då de inte kan gå alla sina skolår där.

Insatser:

- Tidig och tydlig information till berörda elever och vårdnadshavare i åk 6 och åk 7 genom möte på Vallatorpsskolan
- Möjlighet för vårdnadshavare och elever att ställa frågor kring förändringen
- Elever och vårdnadshavare behöver få löpande information under vårterminen 2026
- Skarpängsskolan har bjudit in för elever och vårdnadshavare i åk 7 på Vallatorp till ett "lära-känna-skolan-möte"

Prövning av barnets bästa

Här görs en helhetsbedömning där det bör framgå:

- På vilket sätt förslaget påverkar barnen, på kort och lång sikt.
- Om barns rättigheter tillgodoses enligt barnkonventionens artiklar 2, 3, 6 och 12
- Om förslaget innebär att man agerar utifrån barnens bästa
- Om det rekommenderas kompensatoriska insatser.

Slutsatsen i denna barnkonsekvensanalys är att fördelarna på lång sikt kring att ej längre erbjuda högstadiet överväger de identifierade negativa effekterna

för de barn som berörs. Ansvariga för barnkonsekvensanalysen gör bedömningen att förslaget tillgodoser barnkonventionens artiklar 2, 3 och 6.

I dagsläget tillgodoser förslaget inte artikel 12, där barnens rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad ej har beaktats. Anledningen till att barnen inte fick komma till tals i ett tidigt skede beror på den korta beslutsprocessen. Arbetet med de förslagna kompensatoriska åtgärderna ser vi som en viktig del i det vidare arbetet för att förslaget ska tillgodose barnkonventionens samtliga grundprinciper.

Bedömningen är dock att för att beslutet överlag ska betraktas utgöra ett beslut i linje med barnens bästa behöver kompensatoriska åtgärder vidtas enligt förslag.